

NDE VRAAGT OM TROOST

een praatje, relateert of troost zonder woorden. Troosten had daarnaast ook een priesterlijke dimensie: wijzen op God die ons draagt.

niet wegneembaar

Nu de voorspellende geneeskunde ons juist confronteert met onze onmacht, zal zij dus ook troost moeten bieden. Dat valt haar zwaar, gericht als zij is op het verhelpen van aandoeningen. 'Omdat geneeskunde er zo goed in is, of lijkt, om lijden weg te nemen', zegt verpleeghuisarts en filosoof Bert Keizer, 'is de aandacht verslapt voor het vele leed dat niet wegneembaar is.'

Hier hebben in onze cultuur de kerken een belangrijke taak. Luther omschrijft geloof als 'getrooste wanhoop'. In termen van de theoloog en filosoof Paul Tillich zouden we zeggen: 'getrooste angst'. Een theologische doordenking van voorspellende geneeskunde begint met het leven als gegeven en met de erkenning van de troost die daarin ligt. Die doordenking is ook realistisch. Zelfs de tot grote autonomie gerezen mens verandert niets aan het feit dat het leven hem vooral overkomt. Waar je opgroeit, je geslacht, je naam, je opvoeding, huidskleur, capaciteiten, je ouders, het leven zelf – je hebt er niet om gevraagd.

Als het leven al een project is, dan is het om iets kostbaars voor enige tijd te mogen beheren. Tegen alle moderne slogans over autonomie in, lopen in dit opzicht de filosoof Immanuel Kant, de vader van het moderne autonomiebegrip, en het christendom grotendeels samen op.

De mens treft zichzelf aan als chauffeur van de allerhoogst geavanceerde BMW. Zo'n auto rijdt je niet de sloot in en je zet hem niet tegen een boom, ook al is hij van jou. Maar evenmin zet je hem in de garage om zijn levensduur eindeloos te rekken.

Autonomie is het vermogen om je te verhouden tot het feit dat je leeft, dat je verplichtingen hebt, maar ook beperkingen.

vertrouwen

De voorspellende geneeskunde heeft de potentie om geweldig zegenrijk te zijn. Maar het zal de uitdaging zijn haar te gebruiken en ons niet te laten gebruiken. Het zal de kunst zijn de balans te houden tussen verrukking over wat we allemaal kunnen, en pessimisme over wat er allemaal mis kan gaan. Het juiste midden tussen maakbaarheid en jezelf als een speelbal beschouwen.

In dat zoeken mogen christenen hun *unique selling points* inbrengen. Een daarvan is een basisvertrouwen. Want over voorspellen gesproken: God kent ons verleden, ons huidige bestaan en onze toekomst. Hij kent onze kwetsbaarheid als geen ander. Van binnenuit. Zijn ogen zagen ons vormeloze begin. Het geloof dat God ons kent en draagt en dat onze dagen in zijn hand liggen, mag ons helpen om met vrijmoedigheid en zonder kramp gebruik te maken van de gezondheidstests die we na rijp beraad goed vinden, en daarbij niet te bang te zijn voor de mogelijkheid dat we achteraf ontdekken dat we ook anders, en misschien beter, hadden kunnen doen.

►► Dit is een deel van de rede die Theo Boer vanmiddag uitspreekt in de Bovenkerk te Kampen, bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar op de Lindeboomleerstoel 'Ethiek van de Zorg' aan de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

JELTE HUIZENGA • historicus.nd.nl/opinie

GRIEKSE CORRUPTIE GAAT AL EEUWEN VERDER TERUG

... *Corruptie en vriendjespolitiek in Griekenland zijn niet maar een Ottomaanse erfenis. Je kunt je zelfs afvragen: wie heeft wie gecorrumpeerd?*

In het artikel over een mogelijk Brexit en de 'Griekse afwijking' (ND 1 juni) valt de volgende zinsnede op: 'De Griekse (...) cultuur wijkt te ver af van de Noord-Europese om samen in een muntunie te kunnen zitten. Draagvlak voor een sociale markteconomie zoals wij die kennen, is ver te zoeken. Corruptie en vriendjespolitiek zitten diep geworteld in de Griekse samenleving: de erfenis van vier eeuwen Ottomaanse overheersing.' Tegen de strekking van deze uitspraak valt niet veel in te brengen, maar het is een beetje beledigend om de Griekse afwijking aan de Turkse overheersing te wijten. De zaden van dit verderf liggen al in een veel vroeger verleden.

Reageren?

Brieven: maximaal 200 woorden.

Artikelen: maximaal 700 woorden. Mail uw reactie met naam, adres en telefoonnummer naar opinie@nd.nl

Meer informatie: nd.nl/contact

Bij Hugo de Groot lezen we bijvoorbeeld dat Polybius (tweede eeuw v.Chr.), zelf Griek, beweert dat 'bij de Grieken de beheerders van de openbare gelden, zelfs als hun slechts één talent werd toevertrouwd, niet konden laten er iets oneerlijks mee te doen', ook al moesten er tien controleurs, tien zegels en tweemaal zoveel getuigen aan te pas komen. Daartegenover stelt hij dat bij de Romeinen één eed voldoende was om de plichtsgetrouwheid van de beheerders van gelden te waarborgen. Met hun latere fascinatie voor de Griekse cultuur zijn de Romeinen op dit punt ook niet onbesmet gebleven. Het latere Byzantijnse rijk, waarin het Griekse element domineerde, heeft een reputatie voor corruptie en onrecht opgebouwd, die maakte dat veel volken de Turkse overheersing zo al niet verwelkomden, dan toch gewillig droegen, ook al was het

Ottomaanse rijk niet perfect. Tijdens zijn opkomst in de veertiende en vijftiende eeuw kende het Ottomaanse rijk een krachtig bestuur, goede rechtspraak en een rechtvaardige belastingheffing. Zijn bestuur was vaak rechtvaardiger dan dat van de christelijke (Byzantijnse) landheren. Dat is altijd de trots van het Ottomaanse rijk geweest. Sultan Süleyman I (de Grote), in de zestiende eeuw, is daarvan het symbool. Naarmate het Ottomaanse rijk groter werd, kwamen corruptie, vriendjespolitiek en machtsmisbruik op en nam de kwaliteit van de instituties af. Dit lag in eerste instantie niet zozeer aan de Turken zelf, maar aan (onder meer Griekse) christenen, die als slaven van de sultan zijn administratie voerden en zijn keurtroepen leverden, de Janitsaren. Hun voordelen maakten de echte Turken afgunstig. Daarom moest dit systeem afgeschaft en in Turks voordeel veranderd worden.

Tegen deze achtergrond kan men zich afvragen: wie heeft wie gecorrumpeerd? In elk geval kan men niet zeggen dat de Grieken na hun zelfstandigheid verkregen te hebben in 1829, slapeloze nachten hebben gehad van deze erfenis. <

COLUMN

Dr. Bernhard Reitsma is hoogleraar aan de VU voor de bijzondere leerstoel kerk in de context van de islam. Hij schrijft op deze plaats maandelijks een column.

BERNHARD REITSMA nd.nl/columns

HAATIMAMS EN HAATDOMINEES

Ruim een maand geleden werd in Utrecht een islamitisch congres gehouden. Gastheer was Suhayb Salam, voorzitter van de Al-Fitramoskee in Utrecht. Het congres lag onder vuur, omdat er diverse zogenaemde 'haatimams' aanwezig waren. Dat zijn imams die, op grond van hun interpretatie van de islam, oproepen tot haat tegen de ongelovigen. Althans, zo wordt het wat populistisch in de media omschreven. Suhayb Salam werd voor het gemak ingedeeld in dezelfde categorie als de sprekers op het congres. Nu ken ik hem niet heel goed en ik heb ook niet uitvoerig onderzocht of hij inderdaad aanspraak mag maken op de term haatimam, maar het zou zo- maar kunnen.

Deze week kwam ik weer het 'klein verslag' in het gratis dagblad *Metro* tegen van Wim Boevink, dat ging over Suhayb Salam en diens stichting voor islamitische opvoeding. De toon van dat artikel (10 april) had me destijds onaangenaam getroffen en daarom had ik het bewaard. Nu ik het opnieuw las, riep het weer dezelfde ambivalente gevoelens op. Niet zozeer omdat ik vind dat het met de extremistische islam en met haatimams wel meevalt; ook niet omdat ik het met de 'haatimam' eens zou zijn. Maar wel omdat het commentaar van Boevink ook zomaar op mij van toepassing zou kunnen zijn.

achterlijk

Boevink had een videotoespraak van Suhayb Salam gezien en vond diens duidelijke stellingname in zijn geloof nogal achterlijk. Salam benadrukte namelijk dat het in de opvoeding van kinderen gaat om het uiterlijk en het innerlijk. Het uiterlijk is dat kinderen leren hun ouders te gehoorzamen, te bidden, broertjes en zusjes niet te slaan enzovoort. Het innerlijk is volgens hem het *operating system* van het kind. Dat is – zo zou ik het willen zeggen – de levenshouding, de vooronderstellingen waarmee je de wereld be- kijkt. Volgens de imam gaat het daar in Nederland mis met islamitische kinderen. Op school, in de samenleving, wordt hun *operating system* gesaboteerd. Leraren leren dat iedereen gelijk is, dat het niet uitmaakt wat je gelooft, dat het niet uitmaakt hoe je leeft. Dat je eigen begeer-

Het is geen 'verduisterde verlichting' als je geloof wilt doorgeven.

te en genot het hoogste ideaal is, dat je jezelf kunt aanbidden in plaats van – zo door deze imam genoemd – Allah. Zelfs christenen leren volgens hem dat iedereen in het paradijs komt en dat diverse zonden helemaal niet zo erg zijn. Salam stelt daartegenover dat voor islamitische kinderen een 'beschermingsopvoeding' nodig is, zodat ze het onderscheid leren zien tussen gelovigen en ongelovigen, tussen gehoorzaamheid en zonde, tussen het paradijs en de hel.

Dat schoot Boevink in het verkeerde keelgat. Hij zag 'geen haatimam, maar een schaadimam'. Dit is 'verduisterde verlichting'.

fundamenteel

Nu weet ik niet welke conclusies Salam hieraan verbindt. Dat levert nog genoeg stof tot nadenken op. Wellicht dat ik voor deze imam zelfs in de categorie 'ongelovige' of 'afvallige' val. Zijn visie op Allah en de ongelovigen is niet de mijne.

Maar ik ben er wel van overtuigd dat mijn kinderen moeten leren over hun *operating system* en hoe dat door God gemaakt is en op Hem is afgestemd; hoe ze ook de verkeerde weg kunnen kiezen, die geen vrede en zegen brengt. Dat ze niet gemaakt zijn om hun eigen begeerte en genot na te jagen, desnoods ten koste van anderen, maar om Christus centraal te stellen in hun leven, om zo tot zegen te zijn voor een wereld vol haatimams en vreemde journalisten. Het maakt wel degelijk uit wat je gelooft!

Het artikel van Boevink stelt mij niet echt gerust. Het is duidelijk dat hij niet begrijpt wat religie voor een gelovige betekent. Los van wat je van Suhayb Salam moet denken, je bent nog niet meteen een fundamentalist – in de negatieve zin van het woord – als je ergens fundamenteel in gelooft. Het is nog geen verduistering als je dat geloof gepassioneerd wilt doorgeven aan jongeren en daarbij probeert te onderscheiden tussen goed en kwaad, geloof en ongelooft.

Ik denk niet dat ik opruiend ben of haatdragend naar ongelovigen. Maar ik kan me na het verhaal van Boevink zomaar voorstellen dat mijn preken mij het predikaat haatdominee zouden opleveren.